

Opzet curriculum Praktijkcursus Muziekteams in de kerk

Cursus

De **Praktijkcursus Muziekteams in de kerk** is gericht op kerkmuzikanten met een leidinggevende functie. Dit kunnen zangleiders, bandleiders, muziekcoördinatoren en dergelijke zijn. Andere geïnteresseerde kerkmusici zijn uiteraard ook welkom, zoals bandleiden die zich willen ontwikkelen in een leidinggevende of coördinerende rol, of kerkmusici die steeds vaker met popmuziek in aanraking komen en zich daarin verder willen verdiepen. Met de lessen willen we de cursisten de vaardigheden en kennis bieden zodat ze echt 'eigenaar van de muziek' worden. Op die manier kunnen ze hun gemeente, commissies van de gemeente en andere musici in de kerk aansturen. Daarnaast reflecteren cursisten op hun eigen kerkelijke context en geven wij een inzicht in de breedte van kerkculturen binnen de Protestantse Kerk. De focus ligt daarbij uiteraard op kerkmuziek.

Het beeld van de herders en de schapen gebruiken we door de cursus heen als metafoor voor leidinggeven. Als muzikant of zangleider moet je op zondag de gemeente met je meekrijgen naar grazige weiden. Soms moet je door een donker dal, hoe krijg je ze achter je aan? Hoe draagt je manier van spelen daar aan bij? Werkt het intro goed zodat mensen kunnen inzetten? Klopt het tempo? Zet je met je akkoordkeuze mensen misschien op het verkeerde been? Als bandleider ben je verantwoordelijk voor de 'schapen' van de band. Kunnen alle muzikanten meekomen met het niveau van de liederen en de bladmuziek die je hebt aangeleverd? Als muziekcoördinator kunnen andere commissies in de kerk je schapen zijn. De keuzes die we maken rond muziek in de kerk, zowel muzikale als facilitaire keuzes, kun je langs deze meetlat leggen: komen de schapen wel mee?

(Gast)docenten

Vaste docent is Roeland Scherff. Daarnaast is Roeland Smith op drie van de zes cursusdagen aanwezig. Verder werken we met gastdocenten, die met hun kennis, kunde en de ervaring uit hun eigen context de cursisten kunnen onderwijzen en inspireren.

Vakken (algemeen)

De vakken zijn vooral gericht op muziek en musiceren. Reilen & zeilen gaat meer over het faciliteren van muziek in de kerk. Het streven is dat de verschillende vakken inhoudelijk op elkaar aansluiten en ook in elkaar overvloeien, maar dat is niet voor alle inhoud realistisch. Door de lessen heen wordt op de volgende thema's gereflecteerd:

- Eigen kerkelijke context en traditie
- De breedte van de kerk
- Pop en klassiek
- Communicatie (in band, met gemeente, met commissies)
- Seculiere pop en kerkelijke popmuziek

Dagopening

Elke cursusdag begint met een dagopening met vaste onderdelen (gebed, stilte, bijbellezing, één of twee liederen). Eerste keer ingevuld door cursusleiders. De volgende vijf door de cursisten. We maken gebruik van een vaste orde die de cursisten zelf invullen. Zij verzorgen ook de muzikale begeleiding.

Theorie

Dit vak geeft de theoretische basis van waaruit muziek wordt gemaakt. Theorie klinkt misschien afschrikwekkend, maar we willen bewust niet een 'zachtere' term hiervoor kiezen. In dit vak willen we laten zien: 'je kon dit al'. Theorie is het onder woorden brengen van de werking van muziek. Tijdens de

lessen doen we veel zingend, spelend, klappend en luisterend. Vervolgens koppelen we daar de theorie en terminologie aan. De kennis wordt toegepast bij de vakken Arrangeren en Ensemble.

De opbouw van de theorielessen volgt een duidelijke structuur. Muziek beweegt zich in twee dimensies: horizontaal (tijd) en verticaal (toonhoogte). Dit is ook zichtbaar in bladmuziek. Bij tijd horen de parameters vorm en ritme. Bij toonhoogte horen melodie en harmonie. Vorm is doorgaans het makkelijkst te doorgronden, dat is ook het startpunt van de cursus.

Arrangeren

Zelf muziek bewerken is een effectieve manier om muziek te begrijpen. Doormiddel van creativiteit en experiment leren cursisten over de werking van muziek. De cursisten bewerken bestaand materiaal zodat het speelbaar wordt voor hun band en zingbaar in de eigen gemeente.

Reilen & Zeilen

Bij Reilen & Zeilen bespreken we de voorwaarden voor goede kerkmuziek. Er wordt gebruik gemaakt van interactieve werkvormen met ruimte voor groepsgesprek en discussie.

Ensemble

In deze les spelen de cursisten in verschillende samenstellingen samen. Een ensemble bestaat uit maximaal zes musici. De cursusleiders lopen langs de verschillende groepen om te coachen. De les is als het ware een repetitie voor de zondag erna en kan ook worden afgesloten met een samenzangmoment waarbij de andere cursisten de zingende gemeente zijn. Bij het ensemble werken we met bestaande kerkliederen uit de volle breedte van kerkmuzikale tradities (binnen de Protestantse Kerk). De onderwerpen van de Theorie- en Arrangeerlessen komen weer aan bod. Belangrijke aandachtspunten zijn verder: communicatie, dynamiek, zingbaarheid, repetitievaardigheden etc.

Schema

Dag 1: kennismaken en zelfkennis

Dag 2-5: vanuit muziektheorie met muzikale onderwerpen aan de slag. Er is meestal inhoudelijke samenhang tussen de vakken Theorie, Arrangeren en Ensemble. Daarnaast is er bij Reilen & Zeilen aandacht voor de organisatorische kant van muziek in de kerk.

Dag 6: songwritingdag

	09.30	10.00	10.30	11.00	11.30	12.00	12.30	13.00	13.30	14.00	14.30	15.00	15.30
1	Opening	Kennismaken		Reilen & Zeilen: liedkeuze, setlist			Lunch		Muzikaal kennismaken		Ensemble (experiment, kennismaken, dynamiek, afstemming)		
2	Opening	Theorie: vorm		Arrangeren: notatie en Musescore			Lunch		Reilen & Zeilen: voorwaarden kerkmuziek/duurzame muziekcultuur		Ensemble: hoe repeteer je/bandleider/communicatie in band en met gemeente/vorm		
3	Opening	Theorie: ritme		Reilen & Zeilen: kerkculturen en tradities			Lunch		Arrangeren: ritme experiment		Ensemble: ritme		
4	Opening	Theorie: melodie		Arrangeren: voor-/tussen-/naspel, tegenstem			Lunch		Reilen & Zeilen: techniek		Ensemble: techniek		
5	Opening	Theorie: harmonie		Arrangeren: (re)harmoniseren (voor capogitarist, alternatief tweede couplet)			Lunch		Reilen & Zeilen: geld		Ensemble: uitvoering reharmonisaties		
6	Opening	Songwriting (melodie bij tekst/tekst bij melodie/bijbeltekst letterlijk op muziek/ordinarium)					Lunch		Arrangeren: eigen song speelklaar maken		Ensemble: songs uitvoeren		

Dag 1 (Roeland Scherff, Roeland Smith)

09.30 Opening

Dagopening met vaste onderdelen (gebed, stilte, bijbellezing, één of twee liederen). Eerste keer ingevuld door cursusleiders. De volgende vijf door de cursisten. We maken gebruik van een vaste orde die de cursisten zelf invullen. Zij verzorgen ook de muzikale begeleiding.

10.00 Kennismaken

Uiteraard over cursisten als musicus maar ook over hun eigen kerkelijke context. Ervaringen delen op het gebied van kerkmuziek. Introductie van het verhaal van de schapen dat als rode draad door de cursus gaat (als muzikant/muzikleider/muziekcoördinator moet je de schapen met de muziek mee zien te krijgen). Zelftestje. Wat willen ze leren?

11.00 Reilen & Zeilen: liedkeus, setlist

Cursisten gaan een programma samenstellen voor samenkomst. Op basis van format/liturgie dat in eigen gemeente wordt gebruikt.

12.30 Lunch

13.30 Muzikaal kennismaken

Muzikale oefeningen om los te komen. Ijsbreken. Bijv: lied zingen en tegelijkertijd backbeat klappen. Stamp-klap oefeningen. Doorgeef spel (zing melodie, volgende zingt na). Harmonie zingen alsof we een koor zijn. Veel doen we zonder instrument maar aan het eind eventueel ook met instrument.

14.30 Ensemble: kennismaken

Deze ensemble-sessie staat ook in het teken van kennismaken. Eerst losstaande muzikale oefeningen later aan de hand van bestaande liederen. Samen experimenteren. Wat kunnen we bereiken door soms wel/niet te spelen? Wat kunnen we met dynamiek? Kunnen we momenten voor improvisatie in een lied inbouwen?

Dag 2 (Roeland Scherff, Roeland Smith in de middag)

09.30 Opening

Dagopening met vaste onderdelen (gebed, stilte, bijbellezing, één of twee liederen). Eerste keer ingevuld door cursusleiders. De volgende vijf door de cursisten. We maken gebruik van een vaste orde die de cursisten zelf invullen. Zij verzorgen ook de muzikale begeleiding.

10.00 Theorie: vorm

Eerste theorieles over vorm (songstructuur). Welke vormen zijn er: strofisch, AABA, Verse-chorus. Maar ook klassieke vormen die relevant zijn in de kerk.

11.00 Arrangeren: notatie en Musescore

Als leider van musici is het handig als je op allerlei manieren de muziek kunt communiceren. Eén daarvan is met bladmuziek. In deze les vergelijken we verschillende vormen van muzieknotatie die in de kerk relevant zijn. Daarnaast leren we basics van muzieknotatie-programma Musescore om zelf ook bladmuziek te kunnen maken.

12.30 Lunch

13.30 Reilen & Zeilen: voorwaarden kerkmuziek/duurzame muziekcultuur

Wat is er allemaal nodig voor muziek in de kerk? Technische faciliteiten. Hoe maak je rooster? Hoe bewaak je het niveau van de muziek in de kerk? Opleiding van musici? Wat is een duurzame muziekcultuur en hoe bereik je dat?

14.30 Ensemble: samenspel en repeteren

Deze ensemble-sessie gaat over de basics van samenspel. Hoe communiceer je in de band (verbaal, non-verbaal en muzikaal)? Hoe communiceer je met de gemeente zodat ze goed kunnen zingen? Daarnaast gaan we in op de vraag: hoe repeteer je? Hoe betrek je iedereen bij de repetitie? Hoe zorg je dat iedereen gefocust blijft (en niet er doorheen gaat zitten spelen)? In deze sessie is iedereen een keer bandleider.

Dag 3 (Roeland Scherff, gastdocent voor ritme in de middag, Oane Reitsma voor Reilen & Zeilen over kerkculturen en tradities.)

09.30 Opening

Dagopening met vaste onderdelen (gebed, stilte, bijbellezing, één of twee liederen). Eerste keer ingevuld door cursusleiders. De volgende vijf door de cursisten. We maken gebruik van een vaste orde die de cursisten zelf invullen. Zij verzorgen ook de muzikale begeleiding.

10.00 Theorie: ritme

Theorieles over de basics van ritme. Maatsoorten, onderverdeling, claves en shuffle komen aan bod. De ritmes worden ook zoveel mogelijk geklapt en gezongen om het op die manier te internaliseren.

11.00 Reilen & Zeilen: kerkculturen en tradities

Deze les gaat in op de relevante kerkelijke culturen in Protestantse Kerk. Uiteraard ook hoe muziek in elk van die culturen een rol speelt.

12.30 Lunch

13.30 Arrangeren: ritme experiment

Deze arrangeersessie bereidt voor op de ensemblesessie. We gaan experimenteren met ritmes die we vervolgens ook in het ensemble kunnen gebruiken.

14.30 Ensemble: ritme

Variëren met ritme.

Dag 4 (Roeland Scherff, gastdocent voor arrangeersessie, gastdocent voor techniek)

09.30 Opening

Dagopening met vaste onderdelen (gebed, stilte, bijbellezing, één of twee liederen). Eerste keer ingevuld door cursusleiders. De volgende vijf door de cursisten. We maken gebruik van een vaste orde die de cursisten zelf invullen. Zij verzorgen ook de muzikale begeleiding.

10.00 Theorie: melodie

Deze theorieles gaat in op allerlei facetten van melodie: bereik, stappen/sprongen, motieven, contrapuntal motions, vraag/antwoord, wordpainting etc. De les bereidt voor op de arrangeersessie waarin we zelf melodieën schrijven voor instrumentale passages in een kerklied. Denk aan voorspelen, tussenspelen, naspelen en tegenstemmen.

11.00 Arrangeren: voor-/tussen-/naspel, tegenstem

In deze sessie gaan we aan de slag met het schrijven van melodieën voor instrumentale passages in een kerklied. Hoe schrijf je een voorspel zo dat de gemeente goed kan inzetten? Hoe kun je elementen uit de originele melodie verwerken in instrumentale gedeeltes? Hoe schrijf je een tegenstem?

12.30 Lunch

13.30 Reilen & Zeilen: techniek

Basics van techniek in de kerk. Wat is er nodig? Hoe werkt het? Basismix. Functies van instrumenten en invloed van spel en partijen op de mix. Communicatie met geluidsman.

14.30 Ensemble: techniek

In deze sessie blijft de techniekpersoon aanwezig. Steeds zal ook een van de cursisten geluidspersoon zijn. We werken met het materiaal dat gemaakt is in de arrangeersessie van deze dag.

Dag 5 (Roeland Scherff, gastdocent voor Reilen & Zeilen over geld)

09.30 Opening

Dagopening met vaste onderdelen (gebed, stilte, bijbellezing, één of twee liederen). Eerste keer ingevuld door cursusleiders. De volgende vijf door de cursisten. We maken gebruik van een vaste orde die de cursisten zelf invullen. Zij verzorgen ook de muzikale begeleiding.

10.00 Theorie: harmonie

We beginnen met een korte uitleg over toonsoort, hoe je daaruit je notenmateriaal en vervolgens ook je akkoorden kunt halen. We bekijken de relatie tussen melodie en harmonie van bestaande liederen. Op basis van gevonden principes gaan we zelf harmoniseren. Daarnaast maken we een driestemmig koor om de harmonie ook te ervaren.

11.00 Arrangeren: (re)harmoniseren

In deze sessie pakken we bestaande melodieën en zetten daar akkoorden bij. We doen dit met een specifieke opdracht zoals: maak een harmonisatie voor een gitarist die maar vier akkoorden kan. Of maak een alternatieve harmonisatie bij couplet 2 waardoor het ingetogener klinkt dan couplet 1.

12.30 Lunch

13.30 Reilen & Zeilen: geld

Hoe lopen geldstromen in de kerk? En hoe komt het geld bij muziek terecht? Of: hoe zorg je dat geld bij muziek terecht komt? Wat is er op het niveau van kerkverband geregeld voor kerkmusici?

14.30 Ensemble: uitvoering harmonisaties

In deze sessie spelen we de harmonisaties van de arrangeersessie. Verder zorgen we ook dat de focuspunten van eerdere ensemble-sessies terug blijven komen.

Dag 6 (Roeland Scherff, Roeland Smith, eventueel gastdocenten)

09.30 Opening

Dagopening met vaste onderdelen (gebed, stilte, bijbellezing, één of twee liederen). Eerste keer ingevuld door cursusleiders. De volgende vijf door de cursisten. We maken gebruik van een vaste orde die de cursisten zelf invullen. Zij verzorgen ook de muzikale begeleiding.

10.00 Songwriting workshop

We gaan zelf muziek schrijven. Door zelf te schrijven leer je het meest over de eigenschappen en werking van muziek. In het eerste deel doen we korte kleine schrijfexperimenten. Elke experiment kan later op de dag gebruikt worden in de Ensemble-sessie. Als het lukt kan er ook een groter stuk geschreven worden.

12.30 Lunch

13.30 arrangeren: song speelklaar maken voor ensemble

De cursisten bereiden hun eigen werk zo voor dat het in het ensemble gespeeld kan worden. Het arrangement moet dus uitgedacht zijn (in grote lijnen). Daarnaast maakt elke cursist bladmuziek zodat het werk uitgevoerd kan worden.

14.30 Ensemble: uitvoering eigen werk

Cursisten brengen eigen werk in voor het ensemble.